

בר ברוכוב ומשפחתו בניו יורק, 1916

בר ברוכוב והעתונות היהודית באמריקה

מוסיה ליפמן

באמריקה הרחיב את קשת הנושאים ומספר הכתבות ואפשר להגיד שמאמריו בעתון הם תרומתו החשובה ביותר באותה תקופה. הוא היה בעל שני טורים — "בחברת הספרים" ("אין דער געזעלשאפט פון ביכער") ו"במדינת הביקורת" ("אין דער מדינה פון קריטיק"), כתב מאמרים בנושאים פוליטיים, מפלגתיים, בענייני יום יום, תרבות, ביקורת ספרים והצגות תיאטרון, סקירות עתונות שנתיות, ועוד.

"דיקטטורה של העתון"

מאמר מעניין, המשקף את דעותיו על העתונות, פירסם במדור "בחברת הספרים" במאי 1916. ברוכוב ניתח את השפעת העתונות על הספרות ולהיפך. הוא הישווה את העתונות היומית למעצמה

כינו אותו "הגאון מפולטאווה" ו"הגאון היהודי". דוד בן גוריון הגדירו כ"אור הגדול ביותר שהוציאה היהדות" ודיבר על "הגאונות של מחשבתו". הוא היה בעל כשרונות בלתי שיגרתיים, זכרון פנומנלי, חריצות, התמדה, צמאון לדעת. הוא רכש השכלה רחבה וידע לשלב פעילות מפלגתית וציבורית ענפה בתחומים רב גוניים בכוח יצירה עצום. היה הוגה דעות ונואם מחונן, חוקר ומדען, סופר ובלשן, מבקר, פובליציסט ויוצר בעוד תחומים רבים. האיש — בר ברוכוב (קרי בורוכוב) שחי בשנים 1881-1917.

פרופ' מתתיהו מינץ, שחקר את חייו ויצירתו של ברוכוב, חשף במחקרו "זמנים חדשים — זמירות חדשות" צדדים מעניינים, מתקופת שהותו של ברוכוב בארצות הברית, 1914-1917, והאיר את אישיותו באור חדש ובלתי ידוע.

"מאמרים מנגחים"

ברוכוב התחיל לכתוב ולדבר יידיש רק בגיל 26. במהרה הפך לעורך כתבי עת סוציאליסטיים והיריבה לכתוב בעתוני פועלים כשפה זו משני עברי האוקיינוס.

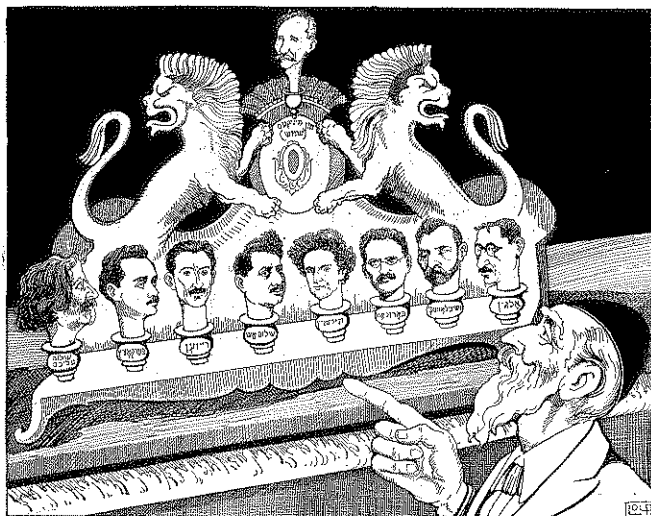
עוד בזמן נדודיו באירופה היה לו קשר קבוע עם עתון יהודי אמריקני — "די ווארהייט" (האמת) בניו יורק. בדצמבר 1914, אחרי שהגיע לניו יורק, החל לכתוב ב"די ווארהייט" באופן סדיר והתחייב לשלוש כתבות בשבוע. הכתיבה היתה מקור פרנסתו היחיד כמעט.

"די ווארהייט" היה עתון סוציאליסטי יהודי ביידיש. הוא נוסד ב-1905 על ידי לואיס מילר, ששימש כעורכו (עליו ראה ב"קשר" 8, עמ' 23-33). ב-1914 עזב מילר ותפקיד העורך עבר ליצחק גוניקמן, מי שהיה עד אז סגנו. ב-1918 התמזג העתון עם "דער טאג".

במקביל לעבודתו העיתונאית, הקדיש ברוכוב מזמנו לפעילות בהנהגת מפלגת "פועלי ציון", שנימנה עם מניחי היסוד שלה. עוד באירופה, לפני שהגיע לארצות הברית, העיר במכתב להוריו: "הכתיבה ל'ווארהייט' זו מלאכה. אני מוסר לקורא עובדות, משתדל שהמאמרים יהיו מנגחים ככל האפשר ושיתאימו למציאות."

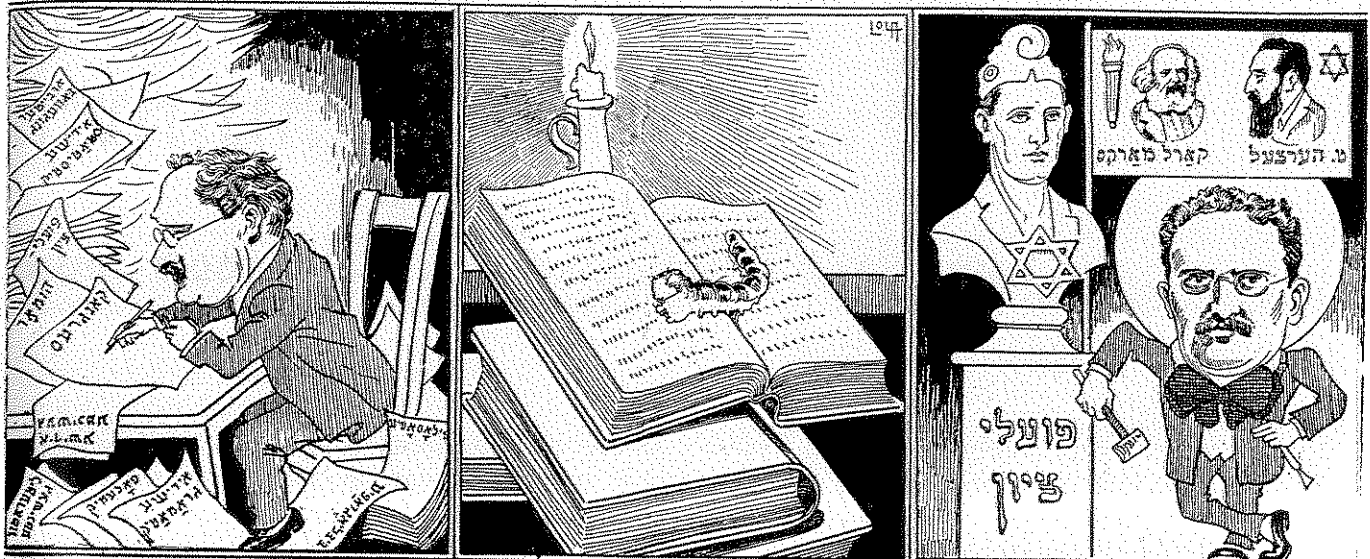
קריקטורה בעתון ההומור והסטירה "דער קונדס" לקראת חג החנוכה: יהודי אמריקני פונה לשמונה יהודים אירופים, שזה מקרוב הגיעו, ביניהם ברוכוב, שלום עליכם ושלום אש, ומבקש: רבותי, האירו, הבריקו, אך אל תזיקו

אן איראפעאישע הנוכה-לאמפ

אסעריקאנער איר: רבותי, לייכט, שיינמ, נאך משהרעט ניש!

ד"ר אינאס — ג. פארוכאוו

זיינע פריינד זאגען, אז ער איז דער שעפער פון פועל-ציוניזם. זיינע שונאים זאגען, אז ער איז א ביכער-ווארעם. אין דער אמט'ן איז ער א איד, וואס פאנגט אן א לעס און ענדיגט גאר נישט.

שלושה באחד — סידרת קריקטורות שהופיע ב"דער קונדס" הוקדשה באחת הפעמים לברוכוב. מימין: ידידיו אומרים שהוא יוצר הפועל-ציוניות; באמצע: שונאיו אומרים שהוא תולעת ספרים; משמאל: האמת היא, שמה שהוא מתחיל הוא לא גומר

לחדשות. מאוחר יותר התפתח לבמה פוליטית, והיום עתון נהפך יותר ויותר לתערוכת ספרות ואמנות".
הוא הצביע על עתונים באירופה ובאמריקה שצמחו לכרכים שלמים, ממש הרים וגבעות של נייר מודפס. לדוגמה ה"טיימס" של יום ראשון — "הרי זה אוצר של כל טוב, קובץ שלם עם תוכן של אנציקלופדיה. המסקנה — יש תקווה שיעלם לגמרי ההבדל בין ספרות במוכר הצר ועתונות תקופתית. ההבדל היחיד שישאר, יהיה מספר המחברים; ספר בדרך כלל כתוב על ידי מחבר אחד. והעתון מורכב מצוות כתבים." לדעת ברוכוב עדיף העתון, "כי הוא בכל מקרה יותר עשיר בתוכן".
במאמר אחר כתב ברוכוב על השפעת העתונות על ציבור הנבחרים. במיוחד על שופטים. לעתונות יש עוצמה רבה בעיקר במשפטים סנסציוניים; העתון יוצר את דעת הקהל המסיתה את הציבור נגד הנאשמים; גוצר מצב של היפנוזה וסוגסטיה, בו בהסח דעת, בתת מודע, מושפעים השופטים על ידי העתונות, וזו מכתובה מלכתחילה את פסק הדין.
מעניינת דעתו על ההבדלים בין יומנים לתקופונים. כפי שצויין לעיל, הרי לדעתו, מטרתו העיקרית של עתון יומי היא אינפורמציה. האידיאל שלו — הופעה בלתי פוסקת, כמו סרט, הגשת מידע על מאורעות בעולם ועל נושאים המעניינים את הציבור. מכאן — ריבוי הוצאות מיוחדות ("אקסטרה" בלשונו) היכולות להגיע אפילו לעשר ויותר ביממה אחת.
העתון מספק את הצורך הרוחני של הציבור, כמו הצורך

השביעית בקרב המעצמות הגדולות, שהפכה לשליט הטעם הרוחני של הציבור. לטענתו, העתונות רתמה את בני האדם ל"עגלת הסנסציה", הנוסעת בכרך הגדול, ובעקבותיה מתפשט בכל המקומות רעש צורמני. גם הספרים מכוונים את עצמם ל"דיקטטורה של העתון". העתון מכונן, מחנך את הציבור, ומייצר את חוג הקוראים של הספרות.
באופן זה, יכולה עתונות "לקחת את הספר תחת כנפיה" או להתרים אותו; גורל הספר הוא בידי המבקר הספרותי של העתון; גם המו"ל של הספר מוכרח לפרסם את הספר באמצעות עתון; וכך "חודרת פסיכולוגיה של העתון לנשמת הספר".
ומהי מהות העתונות אליבא דברוכוב?
לעתון חשוב רק ההווה, היום הזה. אחר הצהריים נהנים מהחדשות, ובערב זורקים אותו לפח. כל הבעיות הקיימות מתפרסמות ונפתרות בעתון ברמה וסגנון של סנסציה — "ואף סנסציה לא יכולה להתקיים יותר מיממה אחת." אותו סגנון חודר גם לספרים והתוצאה — הספרים מופיעים בצלמו של העתון. למרות שמתנהלת "מלחמת מעמדות" בין העתונות לספרות, מדגיש ברוכוב, כי "בקרוב כבר לא יהיה הבדל בין רומן-רומן, לבין חבילת סקיצות עתונאיות".
על עצמו העיד ברוכוב, כי "בסכסוך הזה אני לגמרי נייטרלי ובלתי מפלגתי. כתור בן אדם שמתעסק בפוליטיקה אני אוהב עתונות ויש לי תולשה לספרות." הוא ראה גם את הצד השני של המטבע — השפעת הספר על העתון. "פעם העתון שימש רק כמה

UNITED STATES OF AMERICA

DECLARATION OF INTENTION

Invalid for all purposes seven years after the date hereof

State of New York, }
Southern District of New York, } In the District Court of the United States.

I, BER BOROCHOW, aged 20 years,
occupation Journalist, do declare on oath that my personal
description is: Color White complexion Fair height 5 feet 4 inches
weight 125 pounds, color of hair Dark color of eyes Blue
other visible distinctive marks None
I was born in Poland on 15th day of December
anno Domini 1917 I now reside
at 230 Broadway, New York City, N. Y.
I emigrated to the United States of America from Poland
on the vessel Tropic Star my last
foreign residence was Poland
It is my bona fide intention to renounce forever all allegiance and fidelity to any foreign
prince, potentate, state, or sovereignty, and particularly to Poland
of whom I am now a subject. I
arrived at the port of New York in the 3rd
State of New York on or about the 3rd day
of December anno Domini 1917. I am not an anarchist; I am not a
polygamist nor a believer in the practice of polygamy; and it is my intention in good faith
to become a citizen of the United States of America and to permanently reside therein.
So HELP ME GOD.

Subscribed and sworn to before me in the office of the Clerk of
Court at New York City, N. Y., this 4th day
of December anno Domini 1917.
ALEX GILCHRIST, Jr.,
Clerk of the District Court of the United States.
By A. L. L. Deputy Clerk.

טופס הכניסה של ברוכוב לארצות הברית

בעתון, בחשיבה עצמאית דינמית, בלתי שיגרתי ובהתלהבות
האינטלקטואלית תרם רבות לשיפור תדמיתה של המפלגה והרמת
קרנה. יוקרתו עלתה וכך גם מעמדו בסולם ההנהגה, אבל האווירה
של חוסר אמון בינו לבין המנגנון לא השתפרה. באפריל 1917
הודת מתפקידו כעורך ראשי ונבחר צוות עריכה של שלושה:
ברוכוב, דוד פינסקי ויואל אגטין. פינסקי מונה לעורך. ברוכוב לא
קיבל שכר כחבר בצוות העריכה. כדי להשלים את פרנסתו היה
צריך להגדיל את מספר מאמריו ב"ווארהייט". התוצאה: מראשית
מאי 1917 לא הופיעו יותר מאמריו בעתון. הסתיים עוד פרק
בעבודתו העיתונאית בארצות הברית.

ב-23 ביוני 1917 עזבו ברוכוב ומשפחתו את ארצות הברית
בדרכם לרוסיה, אליה הוזמן ברוכוב על ידי חבריו במפלגת
"פועלי ציון" הרוסית. הדבר היה בתקופת הביניים שבין המהפכות
הראשונה והשנייה ברוסיה, ב-1917. באוקטובר, אחר פעילות
מפלגתית מאומצת חלה, ובדצמבר 1917 נפטר והוא רק בן שלושים
ושש.

את תקופת חייו של ברוכוב באמריקה הגדיר בקיצור הסופר
הידי נחמן מייזל: "הוא חי והתענה באמריקה בערך שנתיים,
ולמרות הכל היה כה יצירתי ופורח."

כדוגמה לכתיבתו העיתונאית אנו מביאים (בתרגום עברי ותוך
השמטות קלות) שניים מתוך שלושת המשכים של מאמרו של
ברוכוב שפורסם בשבועון הידי "דער אידישער קעמפפער" (הלוחם
היהודי) בתאריכים 5, 12, ו-26 בינואר 1917. הקטע הראשון
הוקדש ליומונים, השני לתקופונים והשלישי לשבועונים.

המחברת מודה למכון לבון על התומר שהעמיד לרשותה; תודה
מיוחדת לפרופ' מ. מינץ, שמחקרו היה לי מורה דרך.

במצרכי מזון וביגוד. לפובליציסטים נשאר התפקיד להחזיר לעתון
מגמות פוליטיות או ציבוריות. התקופונים מכילים אוספים תקופתיים
של חומר עיתונאי אשר משרתים מטרת אידאולוגיות מסוימות
בפוליטיקה, ספרות, אמנות או שטחים אחרים.

העתונאים – "אינטריגנטים וקרייטיסטים"

בינואר 1917, בסדרת מאמרים על העתונות היהודית בארצות הברית
ב-1916 סקר ברוכוב את האופייני לה ולחיי היהודים באמריקה
באותה עת: חוסר כשרון בחיים לאומיים, או בלשונו: "אימפוטנציה
בחיים רוחניים וחומריים." הרמה היורודה של חיים לאומיים היתה
אופיינית גם לעתונות. הוא יצא נגד ההאשמות שהעתונות היהודית
היא צהובה, סנסציונית, חסרת עקרונות וממוסחרת, והצביע על כך
שגם העתונות הכללית באירופה ואמריקה סובלת מאותם חסרונות,
וכיחר שאת. המגרעת החשובה ביותר של העתונות היהודית לדעתו,
היא לא סנסציה וצהיבות אלא חוסר הכשרון של העתונאים, שהם
חסרי אמביציות וידע מעמיק, אינטריגנטים וקרייטיסטים. הוא היה
מלא ביקורת גם על בעלי העתונים היהודיים, שלגביהם העתונות
היא לא רק "ביזנס", אלא גם חנות קטנה. "אחת היא להם לסחור
בדגים מלוחים, באידיאות או בזנות."

בר ברוכוב, עיתונאי – כריסטי ביקור שהוציא מיד בבואו לאמריקה

BER (BORIS) BOROCHOW
Journalist

כחבר הנהגת מפלגת "פועל ציון" כתב ברוכוב לעתים קרובות
לשבועון המפלגתי "דער אידישער קעמפפער" (הלוחם היהודי).
בכתב עת זה שימש ברוכוב כתב, פובליציסט ואף עורך במשך
מספר חודשים, מספטמבר 1916 עד מאי 1917. העתון הוותיק, החל
להופיע במתכונת חדשה באפריל 1916, אבל בגלל עימותים חריפים
והתכתשויות עם אנשי המנגנון המפלגתי לא נמנה ברוכוב עם צוות
עורכי העתון. רק לקראת ועידת בוסטון של המפלגה באוקטובר
1916 חל שיפור ביחסים. אחרי כשלוניות של צוות העריכה הקיים
נתבקש ברוכוב, נוסף לעבודתו ב"ווארהייט", ליטול על עצמו את
עריכת העתון. ועידת המפלגה המליצה על צוות של שלושה עורכים:
ברוכוב, נחמן סירקין ויצחק צוקרמן. סירקין לא תפקד כעורך,
צוקרמן היה פעיל כאיש המנגנון המפלגתי וברוכוב שימש למעשה
כבר מספטמבר 1916, כעורך יחיד. במקביל היה בעל המדור "מן
החיים ומן העתונות" בתחיתת "דער זעלביגער", פירסם מאמרים
פוליטיים ופובליציסטיים, הסביר, ניתח, חקר. בעבודתו השקדנית